

Kiefer Ferencre emlékezve

2021. május 25.

Tisztelt Emlékezők!

Örömmel veszek részt a mai eseményen, mert Kiefer Ferenc az egyik legszeretettebb tanárom volt: azok közül való, akinek egyénisége és tudományos habitusa akarva, akaratlanul meghatározta későbbi pályámat.

Pontosan emlékszem arra a napra, amikor 1973 februárjában először lépett az Általános Nyelvészeti Tanszék apró, II. emeleti tantermébe. Akkor jött haza több éves svédországi vendégprofesszúrájáról, tele lendülettel, energiával, és magával hozta a tőlünk elzárt nyugati egyetemek szabad levegőjét. A haja hosszú volt, és svédmintás vastag pulóvert hordott; mindig lelkesen, derűsen és nevetve beszélt. Piros BMW-t vezetett, s mindennek a tetejébe még tegeződött is velünk.

Generatív szemantikáról adott elő, ami maga volt a szellemi lázadás: hiszen már a generatív szintaxis is szubverzív területnek számított az akkori magyarországi nyelvészetben, hát még a generatív szemantika ...! És olyan magától értetődően járta be velünk a tudomány nagy, országhatárokat nem ismerő birodalmát, mintha nem is a sötét Kádár-korszakban éltünk volna.

A kurzusok során Austint és Searle-t, Lakoffot és MacCawley-t, Katzt és Rosst olvastunk, miközben Feri öt-hat nyelvet váltogatva hozott példákat, és minden elméleti problémát úgy tudott tálni, hogy az fölért egy thriller izgalmával. Az egyetemi órák azután a Belváros valamelyik sörözőjében folytatódtak, az Apostolokban, a 100 évesben és a Kárpátiában, ahol még fesztelenebbül lehetett beszélgetni immár nemcsak a tudományról. És volt még egy emlékezetes helyszín, az akkor még nálunk teljesen ismeretlen skandináv bútorokkal berendezett Gellért-hegyi lakás, ahová Feri meghívta néhány tanítványát, amikor Fillmore-t, MacCawley-t és más amerikai és nyugat-európai nyelvészt látta vendégül Budapesten. És volt olyan is, hogy egy otthoni kis zenélésre kaptam meghívást (akkor még én is énekeltem kórusban), amikor is az egykori bajai gimnáziumi tanítványaival énekelünk együtt madrigálokat – csak úgy zengett a Gellért-hegy!

És volt egy kicsit rendhagyó esténk is: 1974-ben elvittem a nagyhírű Scheiber Sándor vezette Országos Rabbiképzőbe, Széder-estére („első estére”, ami akkor Budapesten nagyon nagy szó volt). Mert olyan sokat meséltem a különleges Kiefer tanár úrról Scheiber Sándornak, hát el kellett vinnem őt hozzá.

Mindez mély nyomokat hagy egy egyetemistában.

De talán mégis az volt a legfontosabb – és a legnagyobb kiváltság –, hogy megtanította nekünk a tudomány szeretetét, mégpedig közvetlenségével, humorával, örök derűjével fűszerezve. Megtapasztalhattuk a tudományos problémák inspirálta izgalmat, a tudós flow-szerű örömét, azt a hajtóerőt, amely vetekszik bármilyen kábítószer okozta örömmérséssel, és amit Bolyai János „beljutalomnak” nevez. Csupa-derű és csupa-optimizmus egyénisége két lábon járó bizonyíték volt arra, hogy a kreativitás autotelikus tevékenység, amelyet önmagáért végzünk – a „beljutalomért” –, és amelynek gyümölcse önmaga: a tevékenység által kiváltott boldogságélmény.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy ismerhettem Kiefer Ferencet.

Bollobás Enikő